UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Tertium de falso testimonio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Visual Library

lis.vł nõ oñdendo ſigna q̃ cõiter ꝯſue
uerunt ſeq̃ illa mala. Et ꝑmũ iſtoꝝ vi
det ptinere ad hypocriſim.puta ſi q̃s
luxurioſus audiẽs ð mulierib⁹ ſpuat
in ſignũ caſtitatꝭ excreãs. ⁊ tñ habeat
oppoſitũ i corde. Secũdũ nõ ẽ malũ
aliq̃ð.imo ſi põt eẽ i malo ẽ laudabi-
le.q꞉ vitupabile ẽ publicare. eo mõ q̃
dicit̃ de q̃buſdã ꝙ pctm̃ ſuũ publica-
uerunt ⁊ nõ tacuerũt. ⁊ ſi maluz ſit in
corde interi⁹ tñ addere malũ ſignũ ex
terius ẽ addere malũ malo. In diffe-
rẽtibus aũt aliq̃s põt aliq̃ facere q̃ ex
nã ſui ſunt ſigna alicui⁹. Aliq̃s em̃ pt
facẽ illa que non ſũt ſigna ex nã ſui ꝫ
ſcit ea ꝯcipi a pñtibus tãq̃ȝ ſigna.puta
ex nã rei ſudare ẽ ſignũ fatigatiõis vł
alicui⁹ reſolutiõis corꝑalis. Spuma
re aũt ꝙ ſaliua currat ꝑ barbã nõ ẽ ex
nã ſignũ inſanie mẽtis.põt em̃ cõpos
mẽtis emittere ſaliuã vt currat ꝑbar-
bam.tñ a circũſtãtibus põt aliq̃s ſcire
hoc indicãduz ſicut ſignũ furie puta.
q꞉ illa ꝯſueuerũt ſigna eẽ furioſoꝝ in
terra illa. Uniuerſalit̃ ḡ de ſimulatio
nibus ꝑma ⁊ ſecũda dico.ꝙ ſunt pctã
⁊ frequẽter mortalia.q꞉ hypocriſis et
ſimulatio. Tertia dũmodo malũ nõ
cõcomitet̃ ẽ laudabilis. ita ꝙ hõ non
oñdat vnũ malũ ꝑ aliud malũ. Et in
indifferẽtib⁹ ſimulatio ꝑma ſi eẽt i ali
quib⁹ eẽt forte mala.ꝫ nõ grauit̃.puta
ſi q̃s poſſet ſe facẽ ſudare licet nõ labo
raſſet. quẽadmodũ q̃daz ioculatores
vtunt̃ corporib⁹ ſuis ad aliq̃s motus
ſignificãtes alias diſpoſitões q̃ nõ in-
ſunt eis.nec ꝓceſſerũt. Simulatio alia
q̃ eſt ſcðа in idifferẽtib⁹ nec pctm̃ ẽ. ⁊
b talis fuit ſimłatio Dauid.j.Reg.xxj.
hec Sco. Circa tertiũ ꝑncipale q̃d
ſit faciendũ in tali caſu ⁊ ſilib⁹. Aliq̃s
querit̃ ad morte quẽ abſcõdit ꝑfectus
vir.veniũt apparitores.⁊ q̃runt ab ab
ſcõdẽte vbi ſit latitãs. aut rñdet ibi.et
tunc erit ꝓditor.aut rñdet ſe neſcire.⁊
ſic mẽtit̃.aut tacet.⁊ ſic ꝓderevidet̃. ꝫ
eſt ꝑplexus. Rñdet Altiſiodorẽſ. De
bet deludere apparitores. ſic dicebat
ꝓpoſitiu⁹.ſic dicẽdo. Creditꝭ ꝙ ſi ipe
eſſet hic ego dicerẽ vobis. Uel debet
rñdere ſicut reſpõdit ille ſanct⁹ epus.
de q̃ exẽplũ ponit btũs Aug.li. ꝯ mẽ-
daciũ.qui abſcõdit quendã miſerũ q̃
querebat̃ ad mortẽ.⁊ dũz ab ipſo epo
q̃rerẽt apparitores vbi ille eſſet. Rñ.
nec poſſum mentiri. nec poſſum eſſe
proditor.

Capitulum.iij.

De falſitate hactenus dictũ ẽ. ꝫ
mõ de teſtificatiõe videnda ſunt
tria. Primo in q̃bus caſib⁹ q̃s
tenet̃ teſtificari. Scðo an falſuz teſti-
moniũ ſemꝑ ſit mortale pcm̃. Tertio
quõ q̃s teſtificãdo vel alias aſſerendo
poſſit iurare. ⁊ q̃ ſcire debeat q̃ iurat
teſtificando. Quo ad ꝑmum notat A
Tho.ij.ij.q.lxx. In teſtimonio feren-
do diſtinguẽdũ ẽ.q꞉ aliq̃n req̃rit̃ teſti
moniũ alicui⁹ aliq̃n nõ req̃rit̃. Si req̃
rit̃ teſtimoniũ ſbditi autoritate ſupio-
ris.cui i his q̃ ad iuſticiã ptinẽt obedi
re tenet̃. ⁊ tũc nõ eſt dubiũ q̃n teſtimo
niũ teneat̃ ferre i his i q̃b⁹ ſm ordinẽ
iuris teſtimoniũ ab eo exigit̃.puta in
manifeſtis ⁊ i his ð q̃b⁹ ifamia ꝓceſſit
Si aũt exigat̃ ab eo teſtimoniũ i aliis
puta i occultꝭ. ⁊ de q̃b⁹ ifamia nõ ꝓceſ
ſit.nõ tenet̃ ad teſtificãdũ. Siuo req̃-
rat̃ ei⁹ teſtimoniũ nõ autoritate ſupio
ris cui obedire tenet̃.tũc diſtinguẽdũ
eſt. Quia ſi teſtimoniũ req̃rat̃ ad libe
rãdũ hoiem ab iiuſta morte.ſeu pena
q̃cunq̃ȝ.vł falſa etiã ifamia. vł etiã ab
iniq̃ dãno. tũc tenet̃ hõ ad teſtificãdũ
ꝫ ſi ei⁹ teſtioniũ ñ req̃rat̃ tenet̃ facẽ q̃ð
in ſe ẽ vt vitatẽ.denũciet alicui q̃ ad ħ
poſſit ꝓdeſſe. Dicit em̃ Ps. Eripite
pauperẽ. ⁊ egenũ de manu pctõris li
berate. Et Prouer.xxiiij. Erue eos q̃
ducũt̃ ad mortẽ. Et Ro.j. Digni ſũt

morte nō ſolū q̄ faciūt. ſʒ ⁊ q̄ ↄſentiūt
facientib⁹. Vbi glo. Cōſentire ē tacere
cū poſſis redarguere. Sup his v̄o q̄
ptinēt ad dānationē alicui⁹ non tenet̄
q̄s ferre teſtimoniū. niſi cū a ſuperiore
cōpellit̄ ſm ordinē iuris. qꝛ ſi circa h̄
v̄itas occultet̄. nulli ex h̄ ſpāle dānuʒ
naſcit̄. vl' ſi immineat piculū accuſatori
nō ē curādū. qꝛ ipſe ſe i h̄ piculū ſpōte
ingeſſit. Alia aūt rō ē d̄ eo cui piculū
B imminet eo nolēte. h̄ Tho. ¶ Sʒ dubi-
tat̄. an teſtimoniū poſſit licite fieri de
his q̄ alicui ſb̄ ſecreto ſūt ↄmiſſa. Pro
cui⁹ ſolutiōe notādū. q̄ triplex ē ſecre
tū. Vnū qd̄ ſb̄ ſigillo ↄfeſſiōis cadit.
Aliud qd̄ ſigillo ſecreti tegit̄. Et fit du-
plr. vno mō qꝛ ↄmittēs exp̄mat ſe dicē
ſb̄ ſigillo ſecreti. Alio mō qꝛ nō expri-
mat. ſʒ tñ nā ſmonis vel rei illd̄ expo-
ſcat. videlʒ qꝛ teneat̄ ſb̄ ſigillo ſecreti.
De his trib⁹ dic̄ Pe. pal. ſup. iiij. diſ.
.xxi. Quis frāgēs qd̄libet hoꝝ. vide-
licet p̄mo mō ⁊ ſcd̄o mō dictoꝝ ſigil-
loꝝ peccet mortalit̄. tñ graui⁹ frāgens
ſigillū ↄfeſſiōis. Nec ſolū ē fractor ſi-
gilli ⁊ pditor cui ē aliqd expſſe cōmiſ-
ſum vt arcanū. ſʒ etiā ex nā facti ſi vi-
deat̄ tale qꝛ reuelatio noceret. min⁹ tñ
ceterl pib⁹ q̄ ſi ad h̄ ſe obligaſſet. Nā
ſeru⁹ auſcultās a caſu vl' a pposito ſe-
cretū qd̄ tractat̄ in curia dn̄i ſui. ⁊ po-
ſtea id reuelat forinſecus. cōmittit cri
mē ↄ dn̄m ſuū ⁊ curiā eius. Vn̄ talis
ſeru⁹ ſm ius ciuile grauiter puniret̄.
Sacr̄m aūt pnie ſeu ↄfeſſiōis ē qd̄daʒ
ſecretū qd̄ ſecrete tractat̄ i curia ſūmi
regis. qꝛ tractat̄ corā illo q̄ repn̄tat p-
ſonā ei⁹. Quilibet v̄o hō ſeru⁹ dei eſt
ḡ ille q̄ audiret a ↄfeſſore pctā cōfeſſa
teneret̄ ea celare. h̄ Pe. Et eadē rō vʒ
de illo q̄ ↄfitētis alicui⁹ pctā audiſſet a
caſu vl' a pposito. Alij doctores addūt
Qui doloſe audit ↄfitētē mortal'r pec
cat. ſʒ nō q̄ a caſu. Ambo tñ tenet̄ cela
re. Nō p̄mi qꝛ ↄ legē nāe facit. ⁊ ↄ cha

tatē pximi. imo ↄ dei ſacr̄m. Et addit
Pe. de pal. Penitēs etiā ſi ex reuela
tione iunctiōis pnie pbabilit̄ crederet
ↄfeſſorē ledi. tenet̄ celare. alioqn eſſet
maledict⁹ ſic̄ Cham q̄ diſcooꝑuit vel
nō operuit. ſʒ deriſit verēda p̄ris. Si em̄
ex h̄ ſeq̄ret̄ vl' deriſio ſimplicl' vl' offen-
ſio. qꝛ phibuit loq̄ cū pſona ſuſpecta
nō dʒ dicē tal' h̄ m̄ iniūxit. qꝛ forte ille
inficeret eū. h̄ ille. ¶ Ad ppoſitū du- C
biū. Rn̄. Tho. vbi ſup̄s ſic. de ill' q̄ hoi
cōmiſſa ſūt i ſecreto p ↄfeſſionē. nullo
mō dʒ teſtimoniū ferre. qꝛ hmōi n̄ ſcit
vt hō. ſʒ tāq̄ȝ dei miſter. Et mai⁹ ē vin-
culū ſacr̄i. q̄libʒ hois p̄cepto. Circa ea
v̄o q̄ talit̄ hoi ſb̄ ſecreto cōmittunt̄. di
ſtinguēdū ē. Quedā em̄ ſūt talia q̄ ſtati
cū ad noticiā hois veniūt hō ea mani-
feſtare tenet̄. puta ſi ptinent ad corru
ptionē m̄titudis ſpūalē vl' corpalē. vl'
in ḡue dānū alicui⁹ pſone. vl' ſi qd ali-
ud hmōi ē. ppalare tenet̄. vl' teſtificā-
do vl' denūciādo. ⁊ ↄ h̄ debitū obliga
ri nō pōt p ſecretū cōmiſſuʒ. qꝛ i h̄ frā-
geret fidē quā alteri dʒ. Quedā v̄o ſunt
talia q̄ q̄s pdere nō tenet̄. vn̄ pōt obli-
gari ex h̄ qꝛ ſibi ſb̄ ſecreto cōmittunt̄.
Et tūc nullo mō tenet̄ ea aliq̄s pdere
etiā ex p̄cepto ſuperioris. qꝛ ſuare fidē ē
de iure nāli. Nihil aūt pōt p̄cipi hoi ↄ
id qd̄ ē de iure nāli. hec Tho. Sed di
ceres. q̄diu tenet̄ celare q̄ aliqd in cō-
feſſiōe audiuit. Rn̄. Semp ⁊ p ſemp.
Item q̄reres. quā penā incidit q̄ arca-
nū alicui⁹ pdit illicite. Rn̄. Si quis
publice reuelat aliqd̄ ſecretum crimē
imponit̄ ſibi aliqua pena. ſcʒ infamia
Impoſitor em̄ criminis cuiuſcūq̄ȝ qd̄
pbare non pōt p calumniatore habe-
tur. Extra de calūnia. Et talis ē ille q̄
reuelat qd̄cūq̄ȝ ſecretū crimē qd̄ p-
bare non pōt. ¶ Dubitat̄ cōſequēter. D
an quis teneat̄ accuſare pximū. Rn̄.
Tho. ij. ij. q. lxviij. Differētia ē int̄ de
nūciationē ⁊ accuſationē. In p̄mo ag

tenditur emendatio fratris. in ſecun-
do punitio criminis. Pene aũt pñtis
vite nõ p ſe expetunt̄. q̄ nõ eſt hic vlti
mũ retributõis tẽpus. Sz inq̄tuz ſũt
medicinales cõferẽtes. vl' ad emenda
tionẽ pſone peccantis. vl' ad bonũ rei
publice. cuius q̄es pcurat̄ p punitiõz
peccãtiũ. quoꝝ pmũ intẽdit̄ in denun
ciatiõe. ſecundũ aũt ꝑte ptinet ad ac
cuſationem. Et iõ ſi crimẽ fuerit tale
qõ vergat in dẽtrimẽtũ reipublice. te-
net̄ hõ ad accuſationez. dũmõ ſuffici
enter poſſit pbare. qõ ptinet ad offm̃
accuſatoris. puta cũ pctm̃ alicuꝰ ver-
git in multitudinis corruptelã corpa-
lem ſiue ſpũalẽ. Si autẽ nõ fuerit tale
pctm̃ qõ in multitudinez redũdet. vel
etiã ſi ſufficiẽter pbationẽ non poſſit
adhibere. non tenet̄ ad accuſandũ. q̄
ad h̄ nullus tenet̄ qõ non põt debito
mõ pficere. Sz ꝯtra. Nõ licet reuela-
re q̄ q̄s in ſecreto recepit. q̄ hoc ẽ infi-
delit̄ agere. ꝫ ſtat ſolũ in ſecreto quez
ſcire primi malũ. ḡ ꝛc. Rñ. Reuelare
ſecretũ in malũ pſone infidelitas ẽ. nõ
aũt ſi reuelet̄ ꝓpter bonũ cõe qõ ſemp
preferẽdũ eſt pũato bono. Et iõ ꝯtra
bonũ cõe. nullũ licet ſecretum recipe.
nec tñ eſt oĩno ſecretũ qõ p ſufficiẽtes
teſtes põt pbari. h̄ Tho. Sz nũq̄d ſb-
diti pñt accuſare ſuos p̄latos: Rñ. ibi
dem. Sbditi p̄latos ſuos accuſare p-
hibent̄. q̄ nõ affectiõe charitatis ꝫ ſua
prauitate vitã eoꝝ diffamare ꝛ rephen
dere q̄runt. Vel ſi ſbditi accuſare vo-
lẽtes fuerint criminoſi vt h̄ẽt̄. ij. q. vij.
alioq̄n fuerint al's idonei ad accuſan-
dũ licet ſubditis ex charitate ſuos p̄la
tos accuſare. Quo ad ſcõm pncipa
le. vtruz falſum teſtimoniũ ſit ſp pctm̃
mortale. Rñ. Tho. ij. ij. q. lxx. Falſuz
teſtimoniũ duplicẽ h̄z deformitatem
Vno mõ de periurio. q̄ teſtes nõ ad
mittunt̄ niſi iurati ꝛ ex h̄ ſemp ẽ pctm̃
mortale. Alio mõ ex violatõe iuſticie

et hoc modo eſt mortale pctm̃ in ſuo
genere. ſicut ꝛ q̄libz iiuſticia. Et iõ in
precepto decalogi ſb hac forma inter-
dicit̄ falſũ teſtimoniũ. cũ dr̄ Exo. xxj.
Nõ loquaris ꝯtra primũ tuũ falſum
teſtimoniũ. Nõ. n. ꝯtra aliquẽ facit q̄
eũ ab iniuria faciẽda impedit. ꝫ ſoluz
q̄ ei ſuã iuſticiã tollit. Tertiõ mõ ex ipa
falſitate. ſm ꝙ oẽ mẽdaciũ ẽ pctm̃. et
ex h̄ nõ h̄z falſum teſtimoniũ ꝙ ſit ſp
mortale pctm̃. Dubitat̄ vtꝝ iuramẽtũ
obliget ſm intẽtionẽ recipiẽtis. Rñ.
Tho. ſup. iij. diſ. xxxix. ꝛ. ij. ij. q. lxxxix
ar. ij. Iuramẽtũ pmiſſoriũ obligat de
nccĩtate vt culpa euitet̄. vñ obligat ad
illud eẽ faciendũ quo nõ facto incur-
rit̄ culpa. Diſtinguendũz ẽ ergo in eo
qui iurat. aut. n. ſimpl'r. aut doloſe iu-
rat. Si iurat do. oſe. ex duabꝰ ptibus
põt culpa ſeq̄. ſ. ex fractiõe iuramẽti ꝛ
ex dolo. Quis ḡ ex ipa rõne iuramẽ
ti inq̄tũ iuramẽtuz nõ obliget̄ ad ſer-
uandũ ipm. niſi ſm ſuã intẽtionez. ad
obligationẽ eĩn voluntas req̄rit̄. ſicut
etiã ad votum. tñ ex nccĩtate iuramen
ti inq̄tuz doloſum fuit obligat̄ ad ſer
uandũz talit̄ ꝙ ex dolo eiꝰ aliꝰ non le-
dat̄. ꝛ h̄ eſt qñ ſm intẽtionẽ recipiẽtis.
iuramẽtũ implet̄. vñ dz ſeruari ſm ſa-
num intellectũ eiꝰ cui iuramẽtũ p̄ſtat̄
Vñ Iſidorꝰ. Quãtũcunq̄ arte v̄boꝝ
quis iuret. deꝰ tñ q̄ ꝯſciẽtie teſtis ẽ hoc
ita accipit ſic̄ ille cui iuratur itelligit.
Et ꝙ illa v̄ba intelligant̄ de iuramẽto
doloſo. ptz p ea q̄ ſic ſubdit. Duplicit̄
reus fit q̄ ꝛ nomẽ dei inuanũ aſſumit.
et primũ dolo capit. Si aũt ſimpl'r. id
eſt. abſq̄ dolo iurat. tunc obligat̄ in fo
ro cõſcientioſo ſolũ ſm intentionẽ iu
rãtis nõ recipiẽtis. Vñ Greg'. xxvij.
moral'. Hũane aures talia v̄ba nr̄a iu
dicant q̄lia foris ſonant. diuina v̄o iu
dicia talia foris audiunt qualia ex in-
timis proferuntur. Sed talis ſine do-
lo iurans in foro cõtentioſo vbi inten

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tio ignoraꝛ. obligaꝛ ſm ꝙ v̾ba cõiter
accipi ſolẽt. h̾ ille. Et addit. Juramen
tũ nõ dꝫ haberi niſi de aliq̃ re de q̃ ali
quis firmiter cert⁹ eſt. ⁊ nõ ẽ niſi cum
magna cautela adhibẽdũ. Nõndũ tñ
ꝙ in q̃buſdã caſib⁹ pñt aliq̃ iurare q̃b⁹
de re nõ cõſtat. niſi ꝑ fidẽ ſeu creduli-
tatẽ. Vñ magr̄ in. iiij. diſ. xxxiiij. dic̃.
ꝙ ſi mulier cauſaꝛ frigiditatẽ mariti.
ipa ⁊ ipſe iurabũt de eo ꝙ nunq̃ com-
mixti ſint. ⁊ ſine fraude cũ ſeptia ma-
nu ꝓpinquoꝝ. Sacramẽtales. n. tunc
iurabũt ꝙ credunt eccl̾ie vera iuraſſe.
Jdẽ iuris ẽ ſi ſeparenꝛ ꝓpter artitudi
nẽ mulieris. Sicut etiã in li. v. de pur
gatiõe. ca. xiiij. iurare papa mãdat ꝓ
purgatione cuiuſdã decani infamati.
Silr̄ia habes i Sco. vt poſt diceꝛ. Sꝫ
dubitaꝛ. quõ dñt verba obligantiũ itel
ligi. Rñ. Sco. q. penul̾. q̃olib. ſui. Ad
iſtõ dubiũ habeꝛ rñſio ex̃. de ſpon. ex
litteris. vbi dꝛ ſic. Si alter nõ intelle-
xit qõ alter ꝓpoſuit ad cõem v̾bi intel-
ligentiam recurraꝛ. ⁊ cogaꝛ vterq̃ v̾ba
prolata in ſenſu iſto retinere quẽ ſolẽt
recte intelligẽtib⁹ generare. Et glo. ad
ducit illud. ff. õ ſup pel. le. l. laboꝛ. Nõ
ex opinionibus ſinguloꝝ. ſꝫ ex cõivſu
loquẽtiũ verba ſunt intelligẽda. Ad-
dunt alij. Qñ verba ſunt duplicia ⁊ in
rans intẽdit in vno ſenſu. ⁊ recipiẽs in
alio. tũc v̾ba multiplicia. aut plus pre
tendũt vnũ iſtoꝝ ſenſuũ ſm cõem vſũ
aut equaliter ṗtẽdũt vtrũq̃. Si p̃mũ.
tũc illius intẽtiõi ſtandũ eſt q̃ illũ ſen-
ſum intellexit. Si ſecũdũ. tũc ſtandũ
eſt iudicio bonoꝝ viroꝝ q̃ pẽſatis con
ſecturis ⁊ rõnibus ꝯdeſcendere dñt ſa
nioꝛi ⁊ purioꝛi intẽtiõi. Sꝫ q̃d ſi q̃s fal
ſum teſtimoniũ ferret ex ignorãtia fa-
cti? Rñ. Tho. ibidẽ. Jn teſtimonio ſe
cẽdo nõ dꝫ hõ ꝓ certo aſſerere q̃ſi ſci-
ens illud de quo certus nõ ẽ. ſꝫ dubiũ
dꝫ ſub dubio ꝓferre. ⁊ id de quo cert⁹
eſt ꝓ certo aſſerere. Sꝫ q2 cõtingit ex

labilitate hũane memorie ꝙ reputat
ſe homo q̃nq̃ certũ eſſe de eo qõ falſũ
eſt. vt ſi aliq̃s cuꝫ debita ſollicitudine
recogitãs eſtimat ſe certũ eẽ de eo qõ
teſtaꝛ. illud teſtimoniũ non ẽ falſum.
nec peccat mortaliter hoc aſſerens. q2
nõ dicit falſum teſtimoniũ ꝑ ſe ⁊ ex in
tentiõe. ſꝫ ꝑ accñs ꝯtra illud qõ inten-
dit. ¶ Dubitaꝛ adhuc. An indelibera F
tio in piurio. ⁊ ſilr̄ i mẽdacio excuſet
a pctõ mortali. Rñ. Sco. ſup. iij. circa
finẽ. Periuriũ qõ ẽ ex pleno cõſenſu
eſt ꝯtra p̃ceptum p̃me tabule. ⁊ ꝑ ꝯñs
immediate auertens a fine vltio. ⁊ ita
nihil ſibi deficit de rõne pcti mortalis
ſiue piuriũ fiat ex habitu ſiue nõ ſiue
ſemel ſiue ꝯſuetudinarie. Si aũt piu-
riũ fiat indeliberate quantũcunq̃ fiat
frequẽter. cũ actus meritoꝛ⁹ requirat
ꝙ ſi plene hũan⁹. ⁊ ita ex deliberatiõe
plena. ⁊ demeritoꝛi⁹ nõ minus req̃rat
ideꝫ. nõ. n. de⁹ eſt p̃nioꝛ ad puniendũ.
q̃ȝ ad p̃miandũ. põt dici ꝙ illud piuri
um indeliberatũ etiã quotiẽſcũq̃ ite-
ratũ nõ ẽ pctm̃ mortale. Nõndũ tñ. ꝙ
virtuoſus breuẽ hꝫ deliberatiõeꝫ. que
nõ videꝛ deliberatio. q2 hꝫ prudentiaꝫ
magnã. ⁊ promptus eſt ad deliberan-
dum q̃ſi in tpe impceptibili. Jta poſ-
ſet aliq̃s ex habitu oppoſito pruden-
tie acq̃rere facultatẽ deliberãdi ꝓm-
pte de oppoſito q̃ſi in tpe impceptibi-
li. ⁊ illa deliberatio ſeq̃ẽs habitũ eẽt
ſufficiẽs ad rõnẽ pcti. ſic ꝯſilis delibe
ratio i bono eẽt ſufficiẽs ad rõnẽ me-
riti. Nõ g̃ diſtinguo q̃tũ ad rõnẽ pcti
mortalis. q̃tũ ad raritatẽ ⁊ freq̃ẽtiaꝫ
piurij. ſꝫ int̾ deliberationẽ ⁊ indelibe-
ratiõeꝫ. ita ꝙ deliberatio cõcurrẽs red
dit pcm̃ mortale. ⁊ h̾ ſiue vnica ſiue ex
ꝯſuetudie. Et indeliberatio excuſat ſi
ue ſemel ſiue q̃tiẽſcũq̃. h̾ Sco. Jdeꝫ
tenet de mendacio ad h̾ ꝙ ſit mortale
vl̾ veniale. Vide etiã de hoc. ſ̾. ij. p̃ce-
pto per totum. ¶ Q̃rtum ad tertium G

ꝑncipale q̄rit. vtꝝ adducēs deū i teſtē
vt ſit in iuramento aſſertorio ad aliq̄d
q̄ꝺ tſ̄is credit eē veꝝ. licet nō ſic veꝝ. ſꝫ
ad aliq̄d ꝺ q̄ aliquā hꝫ opinionē. ⁊ tñ
magꝫ aſſentit oppoſito peccet morta-
lit̄. Rñ. Sco. vbi ꝑus ſup tertio dicēs
Dico ꝙ ille cui iurat̄. aut accipit ex le
ge poſitiua. aut ex ꝯſuetudie iuramē-
tū tāq̄ȝ ſimpl̄r aſſertiuū iurati. aut nō
tāq̄ȝ ſimpl̄r aſſertiuū ſꝫ ꝓbabilit̄ indu
ctiuū ad credēdū iuramēto ¶ Primo
mō dico. ꝙ iurās q̄modocūq̄ȝ dubiuꝫ
ħ eſt q̄ꝺ nō ē ſimpl̄r certū ⁊ deliberate
peccat mortal̄r. q꞉ ad ꝯfirmādū id q̄ꝺ
aſſerit ſimpl̄r eē certū ⁊ verū. deū teſtē
inducit cū nō ſit ſimpl̄r certū. Et hoc
mō debēt intelligi oīa iuramēta illoꝝ
q̄ aliq̄d iurāt i iudicio ꝑ q̄ ſnīa aliq̄ cō
ſueuit ferri. q̄ ſnīa oīo nō deberet fer
ri. niſi illud aſſertū eēt ſimpl̄r certum
Verbi grā. Sentētia mortꝫ nō debet
ferri niſi i crimie certo. ḡ iurās iſtū eē
criminoſuꝫ cū nō ſit cert⁹. quātūcūq̄ȝ
tñ ꝓbabilit̄ ꝯiecturet eū eē talē ⁊ ħ iu-
rans in tali foro vbi ex lege poſitiua vl̄
ꝯſuetudie ſequit̄ damnatio ad mortē
peccat mortal̄r. Cōſimilit̄ i foro q̄cūq̄ȝ
vbi ex ħ ꝙ aliq̄s ꝯuictus ꝑ iurātes vel
iuramāta cōdemnat̄ tāq̄ȝ reus. ſimpl̄r
ibi nō tm̄ fit irreuerētia noī dei cōtra
ꝓceptum ꝑme tabule. ſꝫ eſt ꝑniciosuꝫ
b q꞉ nociuum ꝑrimo ¶ Et ſi dicas. Eſt
vtile reipublice alioquin mali nimis
mltiplicarent̄. Rñdet dñs Deut. xvj.
Iuſte q̄ꝺ iuſtū ē exeq̄ris. Sūt em̄ q̄dā
mala q̄ nō ſunt puniēda ꝑ hoīes ſꝫ re-
linquēda iuriſdictiōi diuine. puta oīa
in q̄bus homo vt homo non pōt ſuffi
cienter docere veritatē eo mō quo de-
beret doceri ad hoc vt iuſte ferret̄ ſnīa
debita poſitiua. Nec in iſtis ſunt ſoli
teſtes culpabiles ſꝫ etiam iudex. ſi ta-
men ipē ſciat vt ex ꝯſuetudie teſtes nō
teſtificant̄ ſb̄ iuramēto ſꝫ ſb̄ credulita-
te. tūc em̄ nō deberet iſte ferre ſentētiā
qualis eſſet ferēda ſi culpa eēt ſimpl̄r
ꝓbata corā eo. Scit em̄ ex cōſuetudie
culpā nō eſſe ſufficient̄ ꝓbatā corā eo
vt tali pena puniat̄. Si aūt ex lege po
ſitiua habeat̄ vl̄ ꝯſuetudie ꝙ iurat⁹ nō
teneat̄ deponere de certitudie. ſꝫ ꝺ cre
dulitate. tūc etiā iurās nō peccat. dū-
modo ex ſignis ꝓbabilib⁹ cōiecturet
ꝑtē illā magꝫ q̄ȝ aliā. Sic habet̄ ꝺ ſcru-
tinio i ordine faciēdo. c. vnico. In ꝓ-
motionib⁹ ḡ talib⁹ ſiue ad q̄ſcunq̄ȝ di-
gnitates per electiōes. aut ad ordies.
aut etiā i aliȷ̄s collegiȷ̄s puta vniuerſi
tatib⁹ ad collegiū. in religiōib⁹ ad ꝓfeſſio
tionē. vl̄ alios act⁹. ſi ꝯſuetudo appro
bata hꝫ ꝙ rñſiones reſpōdentiū ſb̄ iu
ramēto ꝓſtito. vel ſb̄ fide data. vl̄ ſub
obediētia ꝓmiſſa. nō debēt itelligi ni-
ſi de credulitate q̄ntuꝫ pōt hūana fra
gilitas noſſe. ⁊ ꝙ rñdens nō nouit di-
gnitatē i eo. debēt oēs tales rñſiones
intelligi ſm̄ cōſuetudinē cōem. Nec
reſpōdētes peccāt i aliq̄. q꞉ ꝯſuetudo
eſt. vel lex poſitiua ꝙ tal̄ teſtificatio ꝺ
credulitate ſufficiat. Et ita fit i fauora
bilib⁹. ¶ Vniuerſalit̄ aūt ſiue i fauo- I
rabilib⁹ ſiue i odioſis iurās ꝺ illo cui⁹
oppoſitū magꝫ credit q̄ȝ aliud. iurans
etiā de illo de q̄ ſimpl̄r eſt dubi⁹. i. nō
magis aſſentit vni parti q̄ȝ alteri. pec-
cat mortalit̄. q꞉ adducit deū tāq̄ȝ in te-
ſtē illi⁹ q̄ꝺ neutro mō eſt ſibi certū. q̄ꝺ
debet eē certū. Pōt em̄ pluriū eē abſ-
q̄ȝ mētiri. puta ſi aliq̄s ſimplicit̄ dubi
tans iurat partē ꝓ qua dubitat. quaꝫ
forte dicēdo nō mentiret̄. q꞉ nō hꝫ op
poſitum in mente. aut ſaltē in aliq̄ ca
ſu vbi iurās tenet̄ eſſe certus deierat.
ſi nō eſt ibi certus. ⁊ tñ ſi illud aſſere-
ret ſine iuramēto credens illud plus
q̄ȝ oppoſitū. nō mētiret̄. Periculoſuꝫ
eſt ergo frequēter hr̄e iuramēta i ore
q꞉ in multis ſmonib⁹ ſine iuramento
nō peccaret q̄s. vbi addito iuramen-
to peccat q̄s ⁊ grauit̄. ſi fiat ex delibe-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ratõne. Propẛ qđ̃ eſt vtile illud ↄſiliũ
Matth. v. Sit ẛmo veſter. eſt eſt. nõ
non. hec de Sco.

¶ Preceptum. ix. Capitulum. I.

PReceptum
nonũ. Non ↄcupiſces
vxorẽ proximi tui. Exo
di. xx. ꝛ Deuẛ. v. Hoc
mãdato ꝛ ſeqñti. hõ ĩ
ſeipo ordinaẛ ĩ affecti
A bus. ¶ Sed qꝛ ſcia ſeu noticia ꝑcedit
affectũ. ꝛ carẽtia ſcia neceſſarioꝝ q̃ vo
caẛ ignorãtia. cauſa ẽ multoꝝ pctõꝝ.
Idcirco ꝑmo dicẽda ſunt de ignorã
tia tria ꝑncipaliẛ. Pria q̃d ſit. ꝛ q̃d ſci
re tenemur. ꝛ q̃tuplex eſt. Scđo quã
do ẽ pctm̃. qñ auget vl' diminuit pctm̃
B Tertio q̃ꝑiculoſa ſit ĩgrãtia. ¶ Circa
ad ꝑmũ notanduꝫ q̃ neceſſariũ eſt de
ignorãtia tractare. qꝛ ignorãtia q̃ñq; ẽ
pctm̃ mortale. ꝛ ſcire eſt ꝑ ↄſequẽs in
ꝑcepto. ptꝫ ꝑ illud Matth. xxv. Eſuri
ui ꝛ nõ dediſtis m̃ mãducare. Et ſtati
dicẽt hedi. Vbi vidim⁹ te eſuriẽtẽ. q̃ſi
dicerẽt. Ignorauim⁹ te paſcere ĩ pau
perib⁹. ſꝫ xp̃s dicet. Quãdiu nõ feciſtis
vni ď minorib⁹ iſtis. nec mihi feciſtis
Et iterũ. Diſcedite a me maledicti in
ignẽ eternũ. Idem patꝫ. j. Cor. xiiij.
Ignorãs ignorabiẛ. ſꝫ q̃ ignoraẛ a deo
eſt priuatus ſigno charitatis. ꝛ dãnaẛ
cum fatuis ꝟgĩib⁹. q̃bus xp̃s clauſit
iam ianuã dicens. Neſcio vos. Idcir
co orat Pſ. Delicta iuuẽtutis mee et
ignorãtias meas ne memineris. Se
cũdo notandũ. q̃ ignorãtia q̃ eſt pctm̃
eſt ꝑuatio ſcie debite quã q̃s põt hr̃e.
ꝛ ſcire teneẛ. Diciẛ quã põt habere. qꝛ
ſi eſt impoſſibilis. excuſat. qꝛ inuinci
bilis. Diciẛ debite. qꝛ ſi nõ cadit ſb̃ de
C bito. nõ ẽ pctm̃. ¶ Tertio notanduꝫ q̃
ex debito teneñẛ diuerſi diuerſa ſcire.
Sũt aũt ſeptẽ q̃ q̃libet adult⁹ ſcire te
neẛ. aut operã dare ad talia addiſcẽdũ

Prima tria ponit Tho. tractatu ď. x.
ꝑceptis. Primo q̃lib et teneẛ ſcire cre
dẽda q̃ in ſympolo teneñẛ ꝛ doceñẛ. ď
q̃b⁹ ꝑmo ꝑcepto dictũ eſt. ca. ij. Scđo
deſideranda. q̃ de orõne dñica etiã in
ꝑmo ꝑcepto dicta ſũt. Tertio opanda
q̃ docent hoĩes leges. Eſt em̃ hõ ſb̃ tri
plici lege. ſcꝫ ſub lege nature. diuia. ꝛ
ſub poſitiua. Lex nature nihil aliud ẽ
q̃ꝫ lumẽ itellect⁹ nob̃ infuſuꝫ a deo. ꝑ
qđ̃ cognoſcim⁹ q̃d vitare. q̃d ve agere
debeam⁹. Et hãc dedit nob̃ de⁹ in cre
atione. a q̃ multi ꝑ ignorãtiã ſe excuſa
ri putãt. Vñ Pſ. Multi dicũt quis
oñdit nob̃ bona: Rñ. Dauid. Signa
tũ eſt ſuꝑ nos lumen vultus tui dñe.
Hec lex ĩ oĩb⁹ eſt. Iudeis. paganis ꝛ
xp̃ianis. Et inclinat ad talia ꝛ ſĩlia. q̃
vultis. ſupple. ẛm rõnẽ rectã. vt faciãt
vob̃. ſupple. ex debito hoĩes. eadẽ faci
te eis. Et q̃ nõ vultis. ſupple. ẛm rõnẽ
rectã vob̃ fieri. ſupple. idebite. alijs ne
faciatẛ. Om̃e bonũ ẽ faciendũ. nullũ
malũ eſt faciendũ. ꝛ ſĩlia. De q̃b⁹ Ro.
ij. Gẽtes q̃ legẽ. ſupple. ſcptã nõ ha
bẽt nãliter ea q̃ legis ſũt faciũt. huiõi
legem non habentes ipſi ſibi ſunt lex
qui oſtendũt opus legis ſcriptũ ĩ cor
dibus ſuis. teſtimoniũ reddente illis
ↄſcia ipſoꝝ. Scđo eſt q̃libet ſub lege
diuina q̃ tradiẛ ĩ ſcpturis ſacris noui
teſtamẽti ꝑcipue. inẛ q̃ ſũme neceſſa
riũ ẽ ſcire decẽ ꝑcepta. Ad q̃ ſciẽda vt
dicẛ Cãcella. ĩ triptito. teneẛ q̃libet ꝑ ſe
vl' ꝑ aliũ talẽ diligẽtiã apponẽ ꝑ ↄſua
tione vite ſpũal' quã ꝑ vite corꝑal' ſu
ſtẽtatiõe ponẽt. ꝛ eo maiorẽ q̃ ĩmortal'
aĩa eſt ꝑſtãtior corꝑe. Rõ ẽ. qꝛ ſine ꝑ
ceptoꝝ noticia nullus ↄueniẽẛ pctã
vitare põt. aut ab eis reſurgere. Hoꝝ
em̃ ĩgrantia ex deſiderio ꝑueniẽs nõ
excuſat. ſꝫ accuſat ꝛ ↄdẽnat. Tertio q̃li
bet hõ eſt etiã ſub lege poſitiua eccle
ſie. Vñ Tho. ĩ. iiij. diſ. xl. ar. vlẛ. diciẛ.
Eccleſie ꝑceptum habet eandeꝫ vim